

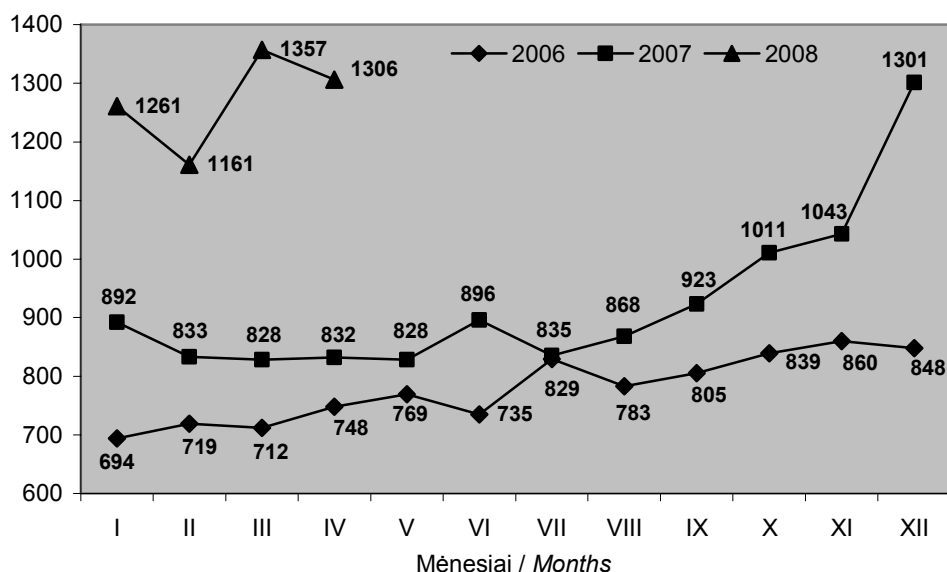
RAPSAI / RAPE

Rapsų supirkimas. Per 2008 metų sausio–kovo mėnesius Lietuvoje iš rapsų augintojų supirkta 1,66 tūkst. t rapsų, arba 1,02 tūkst. t (2,6 karto) daugiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Iš kitų šalies ūkio subjektų rapsų perdirbimo įmonės per minėtą laikotarpį supirko 1,57 tūkst. t rapsų, arba 0,81 tūkst. t (daugiau nei 2 kartus) daugiau.

2008 metų balandį, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu mėnesiu, rapsų supirkimo kaina išaugo 57,0 proc. (1 pav.).

Pastaruoju metu rapsų kainos sparčiai didėja ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES valstybėse. 2008 metų balandžio pabaigoje brangiausi rapsai buvo Lenkijoje, o pigiausi – Lietuvoje. Minėtu laikotarpiu rapsų kaina didesnė nei Lietuvoje taip pat buvo Vokietijoje – 6,5 proc., Slovakijoje – 4,5 proc., Estijoje – 2,8 proc. Lyginant 2008 ir 2007 metų 18-ąją savaitę, matyti, kad labiausiai rapsų kaina išaugo Vokietijoje, o mažiausiai – Lietuvoje.

Auginimas. 2007 metais rapsais buvo apsėta 174,4 tūkst. ha, arba 23,6 tūkst. ha (15,6 proc.) daugiau nei 2006-aisiais. Rapsų pasėliai sudarė 10,1 proc. (2006 m. – 8,7 proc.) viso pasėlių ploto. Žieminių rapsų pasėliai padidėjo 42,2 tūkst. ha (2,6 karto), vasarinių – sumažėjo 18,6 tūkst. ha (14,9 proc.). Auginti daugiau rapsų žemdirbius skatino didesnis rapsų poreikis biodyzelino gamybai ir 2006 metais išaugusios rapsų supirkimo kainos.

1 pav. Vidutinės rapsų supirkimo kainos 2006–2008 metais, Lt/t
Figure 1. Average purchase prices of rapeseed in 2006–2008, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

**Vidutinės rapsų kainos kai kuriose valstybėse
2007 ir 2008 metų 18-ąją (04-28–05-04) savaitę, Lt/t**

Average prices of rapeseed in selected countries in the 18 week of 2007 and 2008, Lt/t

Valstybė / Country	2007	2008	Pokytis / Change, %
Lenkija / Poland	942	1537	63,2
Vokietija / Germany	840	1433	70,6
Slovakija / Slovakia	847	1405	65,9
Estija / Estonia	853	1382	62,0
Lietuva / Lithuania	831	1345	61,9

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2008 metų derliui Lietuvos rapsų augintojai pasėjo 56,3 tūkst. ha žieminių rapsų – apie 83,0 proc. 2007-ųjų žieminių rapsų pasėlių ploto. Tokį sumažėjimą galėjo lemti tik rizikos dėl gaminių nepalankių žiemojimo sąlygų baimė, nes ekonominiai faktoriai gana palankūs.

Perdirbimas. Per 2008 metų sausio–kovo mėnesius Lietuvos rapsų perdirbimo įmonės perdirbo 38,51 tūkst. t rapsų – 27,77 tūkst. t (3,6 karto) daugiau nei per 2007-ųjų tą patį laikotarpį. Minėtu laikotarpiu buvo pagaminta 1,11 tūkst. t maistinio rapsų aliejaus, o kita dalis perdirbta į metilo esterį. 2008 metų kovo pabaigoje buvo 55,99 tūkst. t rapsų atsargų – beveik 72,0 proc. daugiau nei 2007-ųjų kovą (32,56 tūkst. t). Rapsų perdirbimo gamybiniai pajėgumai pastaraisiais metais didėja. Dėl didėjančių rapsų perdirbimo apimčių ir Lietuvoje, ir visame pasaulyje reikia vis daugiau žaliavos, todėl auga jų paklausa rinkoje. Tai lemia nuolat didėjanti biodyzelino gamyba.

Užsienio prekyba. Per 2008 metų sausio–kovo mėnesius, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvoje rapsų eksportas 2,5 proc. sumažėjo, importas 2,9 karto padidėjo. Sertifikuotų rapsų sėklų įvežta 40,7 proc. mažiau (2 lentelė). Rapsų eksporto sumažėjimą ir jų importo padidėjimą lėmė 3,9 karto išaugęs rapsų poreikis vidaus perdirbimui.

Vidutinė eksportuotų rapsų kaina šių metų I ketvirtį buvo 40,0 proc. aukštesnė nei praėjusiųjų metų tą patį laikotarpį. Importuotų rapsų vidutinę kainą žymiai padidina sertifikuotų rapsų sėklų kaina, per minėtą laikotarpį išaugusi 14,6 proc. (nuo 15162 Lt/t iki 17371 Lt/t). Daugiausia rapsų iš Lietuvos nupirko Vokietija – 41,7 proc., Danija – 38,0 proc., Suomija – 19,2 proc. Didžioji dalis rapsų 2008 metų sausio–kovo mėnesiais buvo importuota iš Latvijos – 91,4 proc. Sėklai skirti rapsai įvežti iš ES šalių: Vokietijos – 74,8 proc., Latvijos – 13,5 proc., Švedijos – 12,3 proc.

Per 2008 metų sausio–kovo mėnesius Lietuva eksportavo 4,24 tūkst. t maistinio rapsų aliejaus, arba 2 kartus daugiau nei per 2007-ųjų tą patį laikotarpį. Daugiausia maistinio aliejaus iš Lietuvos nupirko Latvija – 31,4 proc., Vokietija – 28,9 proc., Rusija – 18,0 proc. Vidutinė maistinio rapsų aliejaus kaina Lietuvoje 2008 metų I ketvirtį buvo 3300 Lt/t – 41,0 proc. didesnė nei 2007-ųjų I ketvirtį. Kai kuriose valstybėse maistinis rapsų aliejus buvo pigesnis nei Lietuvoje: Baltarusijoje – 39,5 proc. (1997 Lt/t), Suomijoje – 19,3 proc. (2663 Lt/t), Čekijoje – 3,8 proc. (3173 Lt/t). Branžės beveik 1,0 proc. buvo tik Estijoje, o Lenkijoje, Latvijoje bei Vokietijoje kainavo beveik tiek pat, kaip ir mūsų šalyje. Dėl šios priežasties per minėtą laikotarpį 66,3 proc. išaugo maistinio rapsų aliejaus importas į Lietuvą.

Lietuvos užsienio prekyba rapsų sėklomis 2007 ir 2008 metų sausio–kovo mėnesiais
Lithuanian foreign trade in rapeseed in January–March 2007 and 2008

Rodikliai / Indicators	Kiekis, tūkst. t / Amount, thou. t			Kaina, Lt/t / Price, Lt/t		
	2007	2008	pokytis, change, %	2007	2008	pokytis, change, %
Eksportas / Exports	16,0	15,6	-2,5	963	1348	40,0
Importas / Imports	0,57	1,64	2,9 k.	7462	3085	-58,7

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento prie LRV duomenys).

Prognozė. Ne tik Lietuvoje, bet ir ES šalyse bei pasaulyje rapsų išauginama vis daugiau. Vokiečių agentūros „Oil World“ duomenimis, rapsų derlius pasaulyje 2008–2009 derliaus metais turėtų būti 51,4 mln. t, arba 10,1 proc. didesnis nei 2007–2008 derliaus metais. Didesnis rapsų derlius numatomas Ukrainoje, Australijoje, Kanadoje, Indijoje ir Kinijoje. ES šalyse rapsų derlius turėtų siekti 18,7 mln. t, arba būti 2,0 proc. didesnis nei 2007–2008 derliaus metais. Hamburgo biržoje 2008 metų rugpjūčio mėnesiui prognozuojama 1571,0 Lt/t rapsų kaina. Todėl tikėtina, kad kainos nemažės ir II pusmetį.

BULVĖS / POTATOES

2008 metų sausio–balandžio mėnesiais bulvių supirkimo tempai didėjo – supirkta 3,6 karto daugiau nei pernai tuo pačiu laikotarpiu. Didėjo ir bulvių perdirbimas. Dėl gausaus bulvių derliaus 2007-aisiais, padidėjus pasiūlai, 2008 metų sausio–balandžio mėnesiais ir supirkimo, ir mažmeninė bulvių kainos mažesnės nei prieš metus. Užsienio prekybos bulvėmis balansas išliko neigiamas.

Vidaus rinka. Statistikos departamento prie LRV duomenimis, per 2008 metų sausio–balandžio mėnesius supirkta 11,1 tūkst. t bulvių. Tai labiausiai per 2004–2008 metų laikotarpį išaugęs supirkimas, jis sudaro apie 65 proc. viso 2007-aisiais supirkto bulvių kiekio. Supirkimo augimą sąlygojo duonos brangimas. Išaugus duonos kainai, Lietuvos gyventojai vartojo daugiau bulvių. Supirkimo kaina dėl didelės bulvių pasiūlos iš prekių ūkių buvo 33 proc. mažesnė negu prieš metus (1 pav.).

Bulvės Lietuvoje atpigo, tačiau dėl didelės pasiūlos visoje ES rinkoje, sumažėjus jų kainoms ir kitose ES šalyse, išliko vienos brangesnių. Lietuvos prekiniuose ūkiuose balandžio mėnesį bulvės buvo parduodamos 2 kartus brangiau nei Lenkijos, 1,5 karto – nei Vokietijos ir 1,3 karto – nei Latvijos prekiniuose ūkiuose (1 lentelė).